

Sygn. akt IV U 1151/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 stycznia 2018 r.

Sąd Okręgowy/Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Częstochowie

Wydział IV

w składzie:

Przewodniczący SSO Monika Wąsowicz

Protokolant starszy sekretarz sądowy Ewelina Trojanowska

po rozpoznaniu w dniu 10 stycznia 2018 r. w Częstochowie

sprawy S. J.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w C.

przy udziale zainteresowanego R. J.

o ustalenie podlegania ubezpieczeniom społecznym

na skutek odwołania S. J.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w C.

z dnia 14 czerwca 2017 r. Nr (...)

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że stwierdza iż R. J. nie podlegał jako osoba współpracująca z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą u płatnika składek S. J. obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu i zdrowotnemu w okresach od 1 sierpnia 2003 r. do 30 stycznia 2009 r., od 1 października 2010 r. do 30 listopada 2010 r. i od 1 czerwca 2014r.

Sygn. akt IV U 1151/17

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 14 czerwca 2017 roku numer (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w C. stwierdził, że R. J. jako osoba współpracująca z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność u płatnika składek S. J. podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu i zdrowotnemu w okresach:

- od 1 sierpnia 2003 roku do 30 stycznia 2009 roku;
- od 1 października 2010 roku do 30 listopada 2010 roku oraz
- od 1 czerwca 2014 roku.

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy podniósł, że zgłoszenie przez R. J. roszczenia o wypłatę zasiłku chorobowego od dnia 3 października 2016 roku zainicjowało wszczęcie postępowania mającego na celu ustalenie zasadności objęcia go ubezpieczeniami społecznymi jako pracownika. Z analizy zapisów na koncie osoby ubezpieczeniowej wynika, że w

okresach przed 31 grudnia 1998 roku do 31 lipca 1999 roku, od 1 września 1999 roku do 30 czerwca 2000 roku i od 1 września 2000 roku do 31 lipca 2003 roku R. J. był rozliczany przez płatnika składek jako osoba współpracująca z osobą prowadzącą działalność gospodarczą. Od miesiąca sierpnia 2003 roku R. J. zgłoszony został przez S. J. jako pracownik. Zdaniem organu rentowego odwołujący również w pozostałych okresach podlegał ubezpieczeniu z tytułu współpracy przy prowadzeniu działalności gospodarczej.

W odwołaniu wniesionym do Sądu płatnik składek S. J. zakwestionowała powyższą decyzję zarzucając jej naruszenie prawa materialnego, tj. art. 83 ust. 1 pkt 1, art. 38 w związku z art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz błęd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę zaskarżonej decyzji, tj. przyjęcie, iż R. J. jako osoba współpracująca z osobą prowadzącą działalność gospodarczą, podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowemu, zdrowotnemu i wypadkowemu za okres od 1 sierpnia 2003 roku do 30 stycznia 2009 roku, od 1 października 2010 roku do 30 listopada 2010 roku oraz od 1 czerwca 2016 roku do nadal.

W uzasadnieniu swojego stanowiska wskazała, iż R. J. był osobą współpracującą przy prowadzeniu działalności gospodarczej wyłącznie w okresie od 31 grudnia 1998 roku do 31 lipca 2003 roku. Od dnia 1 sierpnia 2003 roku, z uwagi na stan separacji jaki zaistniał w małżeństwie, wykonuje pracę najemną w oparciu o umowę o pracę na czas nieokreślony na pełnym etacie. Dodała również, iż z mężem posiadają odrębne miejsca zamieszkania, jak również posiadają rozdzielczość majątkową i od wielu lat nie prowadzą wspólnego gospodarstwa domowego. Wywodząc z powyższego wniosła o zmianę zaskarżonej decyzji w całości i ustalenie, że R. J. nie jest osobą współpracującą z osobą prowadzącą działalność gospodarczą i jako taki nie podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych – Oddział w C. wniósł o oddalenie odwołania wywodząc jak w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

S. J. od 1980 roku prowadzi działalność gospodarczą (...) w W..

Od dnia 31 grudnia 1998 roku do 31 lipca 2003 roku mąż odwołującej współpracował przy prowadzeniu działalności gospodarczej żony.

Z dniem 20 grudnia 2002 roku małżonkowie zawarli umowę wyłączającą z tym dniem obowiązującą ich wspólność ustawową.

Od 2002 roku małżonkowie, mimo zamieszkiwania pod wspólnym adresem, tj. w domu przy ulicy (...), nie prowadzili wspólnego gospodarstwa domowego. Małżonkowie od tego roku mieszkali w odrębnych pokojach, nie gotowali i nie spożywali razem posiłków, nie robili wspólnych zakupów, a koszty mieszkania dzielili zasadniczo po połowie. Od 2012 roku S. J. przeniosła się do budynku przy ulicy (...), gdzie znajduje się także jej studio (...). Budynek ten stanowi wyłączną własność płatnika składek.

W okresie od 1 sierpnia 2003 roku do 30 stycznia 2009 roku R. J. zatrudniony został przez S. J. na podstawie umowy o pracę, na 1/4 etatu, na stanowisku fotografa. Ponownie zainteresowany został zatrudniony w charakterze pracownika, w pełnym wymiarze czasu pracy, od 1 czerwca 2014 roku.

Do obowiązków ubezpieczonego w ramach zatrudnienia na podstawie umowy o pracę należały zasadniczo prace porządkowe i administracyjne. Jedynie sporadycznie pomagał żonie w wykonaniu zdjęć. Po wypadku z dnia 21 września 2005 roku, w wyniku którego doznał uszkodzenia mięśni i nerwów kończyny górnej prawej, zajmował się już wyłącznie pracami porządkowymi.

W grudniu 2004 roku organ rentowy prowadził postępowanie wyjaśniające

w sprawie podlegania ubezpieczeniu chorobowemu przez R. J. jako pracownika S. J.. W jego wyniku nie stwierdzono podstaw do wyłączenia zainteresowanego z ubezpieczenia pracowniczego.

W okresie od 30 kwietnia 2011 roku do 30 kwietnia 2014 roku R. J. uprawniony był do pobierania renty z tytułu niezdolności do pracy, a w okresie od 12 sierpnia 2015 roku do 5 sierpnia 2016 roku korzystał ze świadczenia rehabilitacyjnego.

(vide: akta rentowe, akta wymiarowo – składkowe, dokumenty załączone do akt sprawy k. 26, wyjaśnienia S. J. k. 22v.-23 oraz R. J. k. 23v.-23 słuchanych w charakterze strony)

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2017 roku, poz. 1778 ze zm.) za pracownika uważa się osobę pozostającą w stosunku pracy, z zastrzeżeniem ust. 2 i 2a.

Jeżeli pracownik spełnia kryteria określone dla osób współpracujących, o których mowa w ust. 11 - dla celów ubezpieczeń społecznych jest traktowany jako osoba współpracująca (ust. 2).

W myśl zaś art. 8 ust. 11 ustawy za osobę współpracującą z osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność oraz zleceniobiorcami, o której mowa w art. 6 ust. 1 pkt 4 i 5, uważa się małżonka, dzieci własne, dzieci drugiego małżonka i dzieci przysposobione, rodziców, macochę i ojczyma oraz osoby przysposabiające, jeżeli pozostają z nimi we wspólnym gospodarstwie domowym i współpracują przy prowadzeniu tej działalności lub wykonywaniu umowy agencyjnej lub umowy zlecenia; nie dotyczy to osób, z którymi została zawarta umowa o pracę w celu przygotowania zawodowego.

Jak stanowi natomiast art. 6 ust. 1 pkt 5 powyższej ustawy obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym podlegają, z zastrzeżeniem art. 8 i 9, osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są osobami prowadzącymi pozarolniczą działalność oraz osobami z nimi współpracującymi.

Obowiązkowo ubezpieczeniu wypadkowemu podlegają osoby podlegające ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym (art. 12 ust. 1).

W myśl art. 66 ust. 1 pkt 1c ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (tekst jednolity Dz. U. z 2017 roku, poz. 1938 ze zm.) obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego podlegają osoby spełniające warunki do objęcia ubezpieczeniami społecznymi lub ubezpieczeniem społecznym rolników, które są osobami prowadzącymi działalność pozarolniczą lub osobami z nimi współpracującymi, z wyłączeniem osób, które zawiesiły wykonywanie działalności gospodarczej na podstawie przepisów o swobodzie działalności gospodarczej.

Sporne w niniejszej sprawie jest czy R. J. podlegał w spornym okresie obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu współpracy przy prowadzeniu działalności gospodarczej u żony S. J..

W pierwszej kolejności należy wskazać, iż ocena, czy w konkretnej sytuacji między członkami rodziny doszło do współpracy w rozumieniu art. 8 ust. 11 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych jest ustalenie czy osoby te prowadzą wspólne gospodarstwo domowe. Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 4 marca 2008 roku w sprawie sygn. akt III UK 65/07 (LEX nr 459314) ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych z 1998 r. nie wyjaśnia pojęcia wspólnego gospodarstwa domowego dla osoby współpracującej przy działalności gospodarczej (art. 8 ust. 2 i ust. 11). Nie wyjaśniała go również poprzednia ustawa z 1986 r. o organizacji

i finansowaniu ubezpieczeń społecznym. Pojęcia takiego używa się w wielu aktach normatywnych z różnych dziedzin prawa. Ta różnorodność i brak lub występowanie ustawowej definicji na użytek poszczególnych regulacji przemawia za samodzielnym znaczeniem tego pojęcia w przepisie art. 8 ust. 11 w związku z ust. 2 ustawy systemowej. Tutaj z reguły za punkt odniesienia dla kwalifikacji wspólnego gospodarstwa domowego bierze się pod uwagę gospodarstwo domowe osoby prowadzącej działalność gospodarczą, jako to, z którym związana jest (ex definitione z braku posiadania odrębnego) osoba współpracująca. Wówczas prosta interpretacja poprzestaje też na badaniu, czy wspólny jest budżet domowy oraz koszty prowadzenia jednego gospodarstwa domowego dla prowadzącego działalność gospodarczą i dla osoby współpracującej. Po wtóre z przepisu art. 8 ust. 2 w związku z ust. 11 nie wynika jako warunek (sine qua non) sprawdzalności wspólnego gospodarstwa domowego istnienie tylko pełnej więzi ekonomicznej (budżetu domowego) osoby współpracującej i prowadzącej działalność gospodarczą. Powyższe doprecyzował Sad Apelacyjny w Lublinie w wyroku z dnia 1 lipca 2015 roku w sprawie sygn. akt III AUa 339/15 (LEX nr 1755168), w którym wyjaśnił, iż cechami charakterystycznymi dla prowadzenia wspólnego gospodarstwa domowego może być udział i wzajemna, ścisła współpraca w załatwianiu codziennych spraw związanych z prowadzeniem domu, niezarobkowanie i pozostawanie w związku

z tym na całkowitym lub częściowym utrzymaniu osoby, z którą się gospodarstwo domowe prowadzi, a wszystko to dodatkowo uzupełnione cechami stałości, które tego typu sytuację charakteryzują.

Z przeprowadzonego postępowania dowodowego wynika natomiast, iż małżonkowie od wielu lat nie mieszkają razem. S. J. od około 5-6 lat mieszka sama w budynku mieszkalnym stanowiącym jej wyłączną własność. Jest to budynek, w którym poza mieszkaniem mieści się także studio fotograficzne.

W budynku tym nigdy nie mieszkał zainteresowany, jak również nie partycypował w jego budowie, albowiem wybudowany on został w całości ze środków finansowych uzyskanych od rodziców odwołującej. Co prawda przed przeniesieniem się do tego lokalu małżonkowie zamieszkiwali pod tym samym adresem, ale co najmniej od 2002 roku nie prowadzili wspólnego gospodarstwa domowego. W tym czasie zamieszkiwali oni już bowiem w odrębnych pokojach, nie robili wspólnych zakupów, nie gotowali i nie spożywali wspólnie posiłków, osobno prali i sprząтали, a kosztami utrzymania domu dzielili się zasadniczo po połowie. Powyższą sytuację jednoznacznie potwierdza fakt zawarcia przez małżonków w dniu 20 grudnia 2002 roku umowy wyłączającą obowiązkową wspólność małżeńską.

Wątpliwości Sądu nie budzi również fakt, iż zakres czynności wykonywanych przez R. J. na rzecz płatnika składek nie wypełnia dyspozycji art. 8 ust. 11 ustawy. Ustawa systemowa co prawda nie zawiera legalnej definicji "współpracy przy prowadzeniu działalności", jednakże z orzecznictwa Sądu Najwyższego można wywieść konstytutywne cechy tego pojęcia, którymi są występujące łącznie:

- a) istotny ciężar gatunkowy działań współpracownika, które nie mogą mieć charakteru wtórnego;
- b) bezpośredni związek z przedmiotem działalności gospodarczej;
- c) stabilność i zorganizowanie oraz
- d) znaczący czas i częstotliwość podejmowanych robót.

Ponadto z samej definicji współpracy zawartej w słowniku języka polskiego wynika, iż jest to praca wykonywana wspólnie z kimś innym, działalność prowadzona wspólnie; działanie wraz z innymi w ramach jednego przedsięwzięcia; branie udziału

w zbiorowej pracy. Z powyższego wywieść zatem można, iż termin współpracy musi cechować się pewną stałością, w sensie stabilności ekonomiczno-zawodowej oraz związaniem z pracą wykonywaną w ramach współpracy przy prowadzeniu działalności gospodarczej. Zasadne jest też przyjęcie, że wykonywana przez osobę współpracującą działalność powinna charakteryzować się zorganizowaniem i pewną ciągłością. Nie może zatem stanowić w sensie prawnym współpracy przy prowadzeniu działalności gospodarczej sporadyczne, okazjonalnie podejmowane pewnych działań, zajmujące nikłą ilość czasu. Inaczej rzecz ujmując, współpracą jest stała pomoc przy prowadzeniu działalności, bez której dochody z tej działalności nie osiągałyby takiego pułapu, jaki zapewnia ich współdziałanie przy tym

przedsięwzięciu. Takie rozumienie współpracy przy prowadzeniu działalności gospodarczej odpowiada celom ustawy systemowej wyrażającym się przymusem ubezpieczenia, na zasadzie równości, wszystkich zarobkujących własną pracą (niezależnie od podstawy jej świadczenia) (por. także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2008 roku w sprawie sygn. akt II UK 286/07, OSNP 2009/17-18/241, OSP 2010/2/23). Z przeprowadzonego zaś postępowania dowodowego wynika, iż R. J. nie ma w zasadzie żadnego wpływu na prowadzenie działalności gospodarczej przez żonę. W szczególności zauważyć należy, iż do jego obowiązków należą zasadniczo drobne prace porządkowe, konserwatorskie. Powyższe związane jest również z tym, iż w wyniku urazu z dnia 21 września 2005 roku doznał on uszkodzenia w obrębie mięśni i nerwów kończyny górnej prawej, co w zasadzie uniemożliwiło mu wykonywanie pracy fotografa. Dodatkowo, z uwagi na liczne nieobecności, praca zainteresowanego faktycznie wykonywana jest bardzo sporadycznie, a w czasie jego nieobecności jego obowiązki przejęła żona, ewentualnie kilka razy w tygodniu pomaga jej syn. Trudno przy tak niewielkim zakresie i czasie pracy zainteresowanego przyjmować, iż jego praca ma istotny wpływ na działalność gospodarczą prowadzoną przez żonę.

Nie bez znaczenia jest przy tym fakt, iż organ rentowy już w 2004 roku prowadził postępowanie wyjaśniające mające na celu ustalić zasadność objęcia R. J. ubezpieczeniem społecznym z tytułu zatrudnienia u żony na podstawie umowy o pracę i wówczas nie znalazł podstaw do kwestionowania charakteru jego zatrudnienia. Trudno obecnie za zasadne uznać ponowne kwestionowanie podstawy jego zatrudnienia.

Mając na uwadze powyższe Sąd na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję z dnia 14 czerwca 2017 roku i stwierdził, że R. J. nie podlegał jako osoba współpracująca z osobą prowadzącą działalność gospodarczą u płatnik składek S. J. obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym, wypadkowemu i zdrowotnemu w okresach od 1 sierpnia 2003 roku do 30 stycznia 2009 roku, od 1 października 2010 roku do 30 listopada 2010 roku i od 1 czerwca 2014 roku.